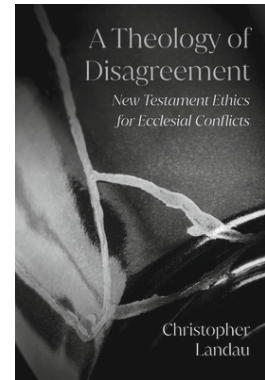

Christopher Landau

A Theology of Disagreement: New Testament Ethics for Ecclesial Conflicts

London: SCM Press, 2021

Anmeldt av Karl Olav Sandnes, Professor i
Det nye testamentet MF Vitenskapelig høyskole
karl.o.sandnes@mf.no

Uenighet? Ja! Teologisk refleksjon om uenighet? Nei! Dette er kort sagt situasjonen som denne boken er skrevet for å adressere. Forfatteren er ordinert anglikansk prest og har nylig overtatt som leder av *ReSource*, som er opptatt av hvordan Åndens fornyelse kan prege alt som skjer i kirken. Boken er preget av et kirkelig og teologisk engasjement inspirert av johanneisk teologi om enhet og kjærlighet, og paulinsk ekklesiologi om menigheten som Kristi kropp. Innledningen før bokens tre hoveddeler er metodologisk og definitorisk orientert. Richard B. Hays' *The Moral Vision of the New Testament: A Contemporary Introduction to New Testament Ethics* (1996) er samtalepartner hele veien. Landau står på hans skuldre, men er også kritisk, særlig til Hays' forsøk på å lage synteser av det bibelske materialet. Dette blir for Landau for abstrakt, og syntesen bidrar dessuten til at spenninger blir nivellert. Det er jo nettopp i spenninger i materialet ressurser for en uenighetens teologi kan identifiseres. Landau er også kritisk til Hays for hans ensidige bibelske orientering for kristen etisk tenkning. Også andre kilder, som fornuft og erfaring, er viktige.

«Uenighetens anatomi» består ofte av uenighet, disputt og konflikt, gjerne i en

stigende rekkefølge. Boken handler ikke om konflikter, men om den innledende uenighetsfase: «*Our concern, quite deliberately, is to tackle disagreement—rather than conflict—because it is in the course of an initial disagreement that seeds of what might later descend into a protracted conflict are often sown*» (s. 148). Dette er en viktig avgrensning i hvordan boken nærmer seg sitt tema. Uenighet i kirken fører ofte til sår, sier Landau, med tilslutning til Rowan Williams. Uenighet skaper i seg selv tvil om sannheten; er den kun flyktig og skiftende? Uenighet påvirker også relasjoner, både generelt og personlig, i Kristi kropp.

Bokens første hoveddel (*Disagreement in the New Testament*) er en deskriptiv presentasjon av Jesus, Johannesevangeliet, Apostlenes gjerninger, Paulus og andre deler av Det nye testamentet. Med utgangspunkt i Joh 13,34-35 «Et nytt bud gir jeg dere: Dere skal elske hverandre. Som jeg har elsket dere, skal dere elske hverandre. Ved dette skal alle forstå at dere er mine disipler: at dere har kjærlighet til hverandre», får Johannesevangeliet en fremtredende rolle. Landau peker på at dette evangeliet er fattig på særlige etiske formaninger, men rik på «*principles to live by*» (s. 29). Slik sett er de johanneiske skriftene en påminnelse om at

etikk er mye mer enn spesifikke regler om hvordan handle. Metaforen om vintreet og grenene (kap. 15) og fotvaskingen (kap. 13) er rike på etiske implikasjoner, ikke minst når det gjelder uenighet. Gjennom sin vekt på enhet bringer Johannes teologi og etikk sammen.

Andre hoveddel handler om «*disagreeing Christianly*», som er bokens visjon og håp. Her tegnes ut en nytestamentlig etikk for uenighet. Landau orienterer sin fremstilling ut fra det dobbelte kjærlighetsbudet og menigheten som «Kristi kropp». Det er ikke tilstrekkelig å spørre *hva* vi skal si og mene. Landau fremhever at *hvordan* vi forholder oss til hverandre er like viktig som hvilke konklusjoner vi strekker oss mot. En kristen etikk i møte med uenighet må også spørre: «*What kind of persons are we called to become?*» (s. 151). Med det er det også skapt en overgang til siste del av boken som handler om ekklesiologiske implikasjoner av etikken som er presentert i del 2. I sentrum står her pneumatologien og liturgiens rolle. Det handler om å finne «*hospitable practices*» (s. 143) i menighetene for uenighet. Landau er imidlertid klar over at «*good disagreement*» ikke er noe mål i seg selv. Åndens frukter står sentralt i presentasjonen. Når det gjelder liturgiens rolle, peker Landau særlig på hva felles nattverdsdeltagelse gjør med uenighet, illustrert gjennom fredshilsenen, slik han kjenner den fra anglikansk liturgi, og som også vi er fortrolig med hos oss. Landau sier at denne hilsen i anglikansk sammenheng ble utviklet som en strategi for å forene kirkemedlemmer av ulike kaster i India. I hans beskrivelse av potensiale i fredshilsen kjente jeg igjen hvor verdifullt dette er også i våre sammenhenger.

Det nye og verdifulle med denne boken er tema og problemstilling. En presentasjon

av tekster relevant for spørsmålet om uenighet, og en teologisk refleksjon rundt dette, er i seg fortjenestefullt, og det finnes knapt slike forsøk innen academia. Selv om dette er en akademisk bok, er tematikk og drøfting hele veien bestemt av at dette angår dagens kirkeliv. Det er fra et kirkelig ståsted at denne problemstillingen tar form, også i tekster fra Det nye testamentet. Det mangler ikke på relevante innspill, både fra Det nye testamentet og fra en ekklesiologisk orientert refleksjon.

Det er en bok det er vanskelig å være uenig med, men det er fullt mulig å tenke seg at prosjektet kunne vært lagt opp annerledes. Jeg synes begrensningen til det som kalles den innledende fasen i en uenighet bidrar til to vesentlige svakheter. For det første, får det den konsekvens at fokus blir noe ensidig på hvordan personer opptrer kristent når uenighet melder seg. Det legges mye vekt på hvordan Ånden former personligheten og fremmer enhet også når meninger brytes. Jeg savner et blikk også for hvordan uenigheter håndteres kristent når uenigheten har satt seg.

Det leder meg til mitt andre punkt, nemlig at konflikter går under radaren. Desto merkeligere er det at bokens undertittel handler om «*ecclesiological conflicts*» når dette egentlig ikke inngår i problemstillingen slik boken selv definerer den. Hva når uenigheten ikke lenger er «*initial*», men har fått liturgiske konsekvenser, som i vigsel for to av samme kjønn? Når diskusjonen eller samtalen er over og vedtak er fattet, hva da? Hva når noen velger å holde seg borte fra nattverdbordet nettopp for å markere uenighet? Da er «*the moment of opportunity*», som er så viktig i denne boken (s. 170), tilbakelagt. Spørsmålene roper etter en mer dytptløyende drøfting. Boken legger

stor vekt på pneumatologien, men den handler først og fremst om Åndens frukter. Det nye testamentets ekklesiologi gjør det naturlig også å spørre om Ånden kan lede til svar på noen av dagens diskusjoner (jfr. Rom 12,2), og hvordan håndtere en slik tanke. Jeg vet selvsagt hvor vanskelig det er, men pneumatologien handler ikke

bare om hvordan Ånden former og preger mennesker. Ånden leder også fortsatt.

Bokens kvalitet og verdi er ikke bare alt det konstruktive som faktisk sies, men også at den, der hvor den tier i møte med de større utfordringer, blir et utgangspunkt for å ta samtalen videre og lengre enn boken selv gjør.

<https://doi.org/10.48626/tpt.v39i1.5482>

Stephen Sirris og Harald Askeland (red.)

Kirkelig organisering og ledelse: Et verdibasert og praksisorientert perspektiv

Oslo: Cappellen Damm Akademisk, 2021

Anmeldt av **Caroline Edlund, Församlingsherde
Edsberg och Mosjö-Täby församling Svenska kyrkan**
caroline.edlund@svenskakyrkan.se

Den Norske kyrkan har gjennomgått store forandringer de seneste åren når det gjelder organisering og ledning. En forandring som kan ses vara av særskilt stor betydelse är den förändrade relationen till staten 2012, då kyrkan upphörde att vara statskyrka. Dessa förändringar väcker ett antal frågor med avseende på kyrkans ledning, organisering och kanske framför allt dess identitet. Boken *Kirkelig organisering og ledelse* med undertiteln *et verdibasert og praksisorientert perspektiv* tar sig an dessa frågor ur olika perspektiv genom att presentera och analysera relevanta norska forskningsbidrag. Att kyrkan som organisation och kyrkligt ledarskap har blivit ett alltmer aktuellt ämne blir tydligt

genom den stora mängd forskningsresultat som boken behandlar.

Boken är en antologi, Stephen Sirris och Harald Askeland är redaktörer, båda hemmahörande på VID. Redaktörerna är också aktiva författare i boken som författare till nio av de elva kapitlen. Övriga författare är Frank Grimstad, Mildrid Fiske och Åslaug Styve Mjånes som alla har en akademisk hemvist på VID. Boken är uppdelad i två delar; den första delen fokuserar på kyrklig organisering, den andra delen fokuserar på kyrkligt ledarskap. De 11 kapitlen kan läsas som en helhet, men kan även läsas var för sig då de har sina egna perspektiv.